

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Kyllä

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea kaikkien asiakasryhmien palveluasumista?

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Kyllä

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

Esim. kaavoitusta ja kunnan asumista koskeva lainsäädäntö. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistuu lainsäädännöstä, tulisi asuntorakentamisessa tiukentaa esteettömyysvaatimuksia.

Lisäksi on huomioitava erityisryhmien muutkin yksilölliset tarpeet. Esim. muistisairaus ei ole vamma, mutta se vammauttaa. Sosiaalihuoltolaissa sanotaan, että kunnallisina sosiaalipalveluina on huolehdittava mm. vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. Tällä hetkellä laki ei käytännössä täysin toteudu, koska se ei huomioi eikä eriytä ikäihmisiin kohdistuvien sairauksien vammauttamisen aiheuttamia tarpeita riittäväällä tavalla. Liian usein ikäihmiset ovat sairauksistaan ja niiden aiheuttamista toimintakykyrajoituksista huolimatta väliin putoajia ja jäävät ilman palveluita ja tukitoimia.

8. Sosiaalihuoltolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Kyllä

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatusta sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: aterian-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Ei kantaa

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Kyllä

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määrääntymisestä toimiva tapa?

Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 on annettu suositus kotihoidon henkilöstön vähimmäismäärästä, mutta ohjaako tämä suositus kuntien toimintaa riittävästi? Kotihoidon toimintaedellytykset on turvattava, etenkin kun tehostetun

palveluasumisen henkilöstön mitoituksesta säädetään lailla. On vaarana, että kotihoidon henkilöstö siirtyy töihin tehostettuun palveluasumiseen, jolloin kotihoidon toimintaedellytykset vaikeutuvat ja kotona asuvien ikääntyneiden palvelujen saanti vaarantuu. Muistisairaiden kohdalla pitää turvata riittävän pieni hoitorinki.

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

lääkäiden oma ääni pitää huomioida. Pitää luoda konkreettisia keinoja asioiden aidosti yksilölliseen tarkasteluun ja palveluiden päätöksentekoon.

Esim. tukipalveluissa turvapalveluun tulee sisällyttää mm. paikantava turvaranneke (viite: kysymys 10). Lain pitää oikeasti pystyä takaamaan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamisen ja niiden mukaisen palveluvalikon luomisen asiakkaalle. Lailla tulee säätää mahdollisuus palveluiden valitsemiseen tarjolla olevien vaihtoehtojen kautta.

Anthoni Tom
Suomen muistiasiantuntijat ry - Toiminnanjohtaja